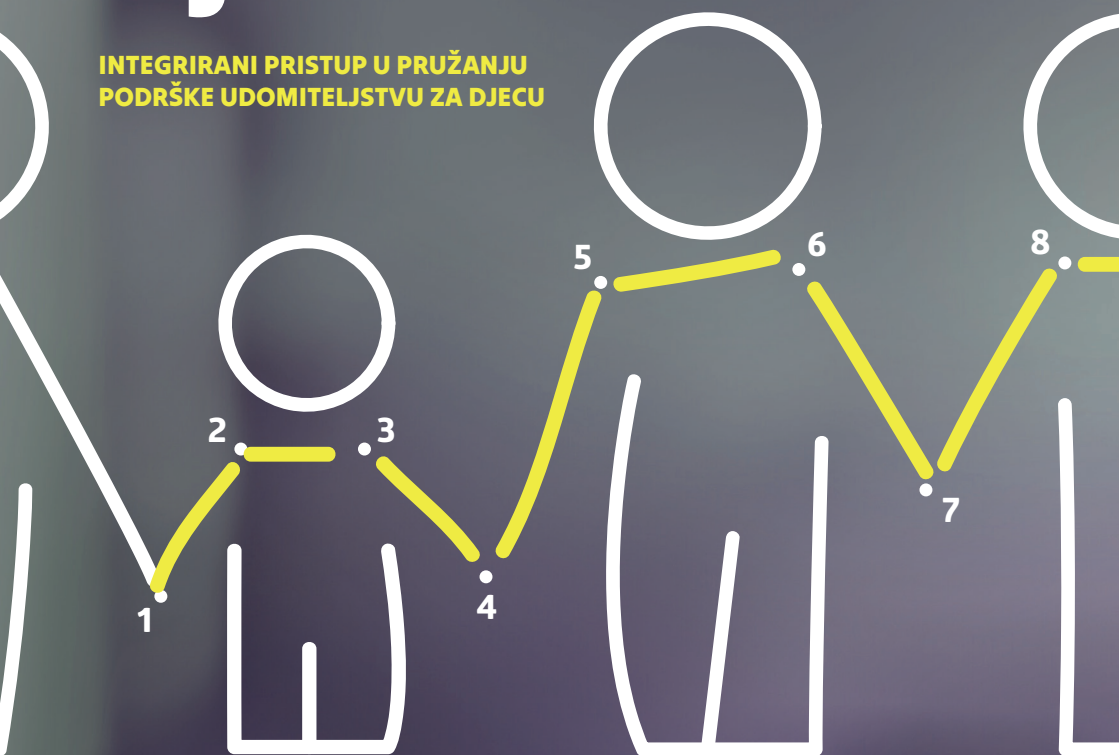

ITISI DIO

podrške udomljenom djetetu

INTEGRIRANI PRISTUP U PRUŽANJU
PODRŠKE UDOMITELJSTVU ZA DJECU

IMPRESUM

NASLOV BROŠURE: I ti si dio podrške

IZDAVAČ: Udruženje „Djeca prva“

ZA IZDAVAČA: Natalija Stanković

UREDNIKA: Helena Rajčić

AUTORICE: Maja Laklija, Martina Marković, Ivana Pleše Linić, Brankica Habuzin,
Natalija Stanković, Natalija Baća, Helena Rajčić

GRAFIČKI DIZAJN: Bestias dizajn

TISAK: Bestias dizajn

GODINA IZDANJA: 2023.

NAKLADA: 100

PROGRAM PROVODI:

PARTNERI NA PROGRAMU:

HRVATSKI ZAVOD
ZA SOCIJALNI RAD
PODRUČNI URED KRIŽEVCI

HRVATSKI ZAVOD
ZA SOCIJALNI RAD
PODRUČNI URED VRBOVEC

MINISTARSTVO RADA,
MIROVINSKOGA SUSTAVA,
OBITELJI I SOCIJALNE POLITIKE

Ova brošura je izrađena uz financijsku podršku Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike. Sadržaj ove brošure u isključivoj je odgovornosti Udruženja „Djeca prva“ i ne odražava nužno stajalište Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike.

UVOD

Ovom brošurom želimo podijeliti **naša iskustva provedbe programa podrške udomiteljstvu „Zajedno za djecu“**, prikazujući perspektivu svih sudionika programa, naglašavajući iskustva udomitelja, a posebno djece i mladih u udomiteljskoj skrbi.

Budući da su temelj zdravog razvoja i odrastanja povezanost, bliskost, povjerenje u odrasle i „svijet kao sigurno mjesto“, osvrnut ćemo se i na ovu važnu temu – izgradnju sigurnih odnosa s djecom u udomiteljskoj skrbi.

Regrutacija novih udomitelja jedna je od aktualnih tema u ovom području, zbog čega smo zamolili našu suradnicu, stručnjakinju iz akademske zajednice u području udomiteljstva za djecu, prof. dr. sc. Maju Lakliju, da prikaže smjernice za promišljanje o strategijama promocije udomiteljstva i regrutacije novih udomiteljskih obitelji.

Moto našeg programa je **„I ti si dio podrške“** jer jedino koordiniranim integriranim pristupom i suradnjom svih dionika u području udomiteljstva se može uistinu osigurati djelovanje u smjeru najboljeg interesa i dobrobiti djeteta.

NATALIJA STANKOVIĆ, prof. psihologije, izvršna direktorica Udruženja „Djeca Prva“

Razvoj programa

Udomiteljstvo je kvalitetan alternativni oblik skrbi koji se preporuča za svu djecu kojoj je uskraćena roditeljska skrb i koja iz nekog razloga ne mogu živjeti s roditeljima. Djeca i mladi koji su smješteni u udomiteljsku skrb obično imaju iskustva višestrukih trauma, uključujući i prekid odnosa privrženosti sa, za dijete, važnim osobama. Odvajanje od biološke obitelji i smještaj kod udomitelja predstavlja dodatan izvor stresa za dijete. Stresna i traumatska iskustva manifestiraju se dugoročno na fizičko i mentalno zdravlje djece, negativno utječu na razvojne ishode djeteta i dovode do brojnih emocionalnih i ponašajnih teškoća, što ulogu udomitelja čini vrlo zahtjevnom i odgovornom.

Kako bi udomitelji mogli kompetentno obavljati svoju ulogu, potrebno im je u tome pružati podršku, osnaživati ih za nošenje sa svakodnevnim izazovima i zahtjevnim odgojnim situacijama te unaprjeđivati njihove kompetencije za izgradnju sigurnog i kvalitetnoga odnosa s djetetom. Kontinuirana edukacije i podrška udomiteljima ujedno je njihovo zakonsko pravo i obaveza. Pri tome se poseban naglasak stavlja na znanja i vještine nenasilnih metoda i načina odgoja, pozitivne komunikacije, usmjeravanja i vođenja djece i mladih te pozitivnog i odgovornog udomiteljstva u najboljem interesu djeteta.

Na području Križevaca i Vrbovca postoji duga i bogata tradicija i praksa bavljenja udomiteljstvom, a stručnjaci zavoda za socijalni rad uvelike prepoznaju važnost pružanja kontinuirane podrške djeci, mladima, udomiteljima kao i članovima biološke obitelji djece i mladih smještenih u udomiteljsku skrb. Stoga je na njihovu inicijativu, a na temelju postojeće suradnje s Udruženjem „Djeca prva“, prije šest godina pokrenut program „Zajedno za djecu“, program podrške udomiteljstvu za djecu kroz razvoj i primjenu integriranog pristupa institucionalnih i izvaninstitucionalnih pružatelja socijalnih usluga.

Primjena integriranog pristupa

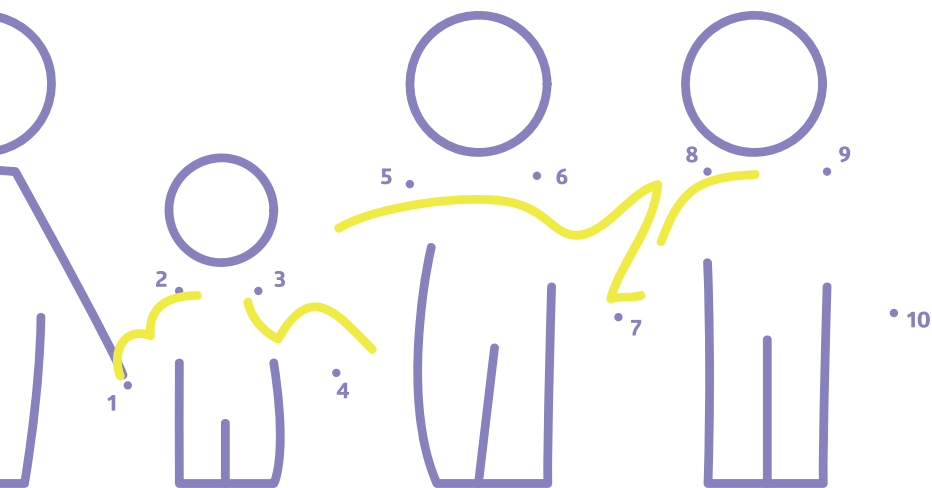
Integrirani pristup važna je značajka programa Zajedno za djecu. Predstavlja niz pristupa ili metoda za bolje postizanje koordiniranosti i djelotvornosti različitih usluga (pružatelja usluga) s ciljem postizanja poboljšanih ishoda za korisnike. Ti pristupi obuhvaćaju: koordinaciju usluga, suradnju, partnerstva, međustrukovni/interdisciplinarni ili zajednički rad. Pogodnosti integracije socijalnih usluga (prema Munday B., 2007: Integrated social services in Europe) su:

- povećanje brzine reagiranja na utvrđene potrebe;
- pojednostavljenje procesa odlučivanja uključivanjem manjeg broja ljudi;
- osiguravanje boljeg iskorištavanja resursa;
- smanjivanje komunikacijskih propusta;
- povećanje zadovoljstva uslugama.

S ciljem ostvarivanja navedenih pogodnosti i postizanja poboljšanih ishoda za korisnike, djecu i mlade, u okviru programa, obratila se pozornost na usklađeno djelovanje Hrvatskog zavoda za socijalni rad, škola i udruge te njihovu bolju koordiniranost i djelotvornost.

Tako se, a sukladno potrebama djece i mladih prvo pristupilo usklađivanju podrške sustava socijalne skrbi i odgojno obrazovnog sustava te se kreirao protokol o suradnji između Područnog ureda Križevci i škola na području njihove mjesne nadležnosti koji je jasno definirao procedure i odgovornosti nositelja, Područnog ureda Križevci i škola, a posebno u području razmjene informacija prilikom upis

djeteta u prvi razred osnovne škole, prelazak djeteta iz jedne u drugu školu, posebice u hitnim situacijama (hitno izdvajanje djeteta i smještaj u udomiteljsku obitelj) te završetak osnovnoškolskog obrazovanja. U daljnjem razvoju suradnje i kvalitete pružanja planirane i strukturirane podrške udomiteljima i djeci u udomiteljskoj skrbi usklađene su interne procedure suradnje između Područnog ureda Križevci i Područnog ureda Vrbovec, kao centra udomitelja i centra udomljenog djeteta, u situacijama kada su djeca s područja nadležnosti Područnog ureda Križevci (centar korisnika) smještena u udomiteljsku obitelj na području nadležnosti Područnog ureda Vrbovec (centar udomitelja) i obrnuto. Protokolom o suradnji definirane su procedure i odgovornosti u području razmjene informacija o djetetu prilikom smještaja u udomiteljsku obitelj, pripreme djeteta i udomitelja te podrške tijekom smještaja. Profesionalne kompetencije stručnjaka sustava socijalne skrbi kao i stručnjaka odgojno-obrazovnog sustava (stručnih suradnika, učitelja i nastavnika) kontinuirano su unaprjeđivane kroz edukacije i predavanja. S ciljem povezivanja i naglašavanja važnosti suradnje i podrške djeci u udomiteljskoj skrbi od strane cijele lokalne zajednice te senzibilizacije i bolje informiranosti lokalne zajednice o potrebama i oblicima podrške djetetu u udomiteljskoj skrbi, organizirana su događanja: zajednička druženja udomiteljskih obitelji, okrugli stolovi odnosno prezentacija aktivnosti dostupna cijeloj lokalnoj zajednici, gostovanja u medijima te je izrađen i emitiran radio spot usmjeren promociji udomiteljstva za djecu.

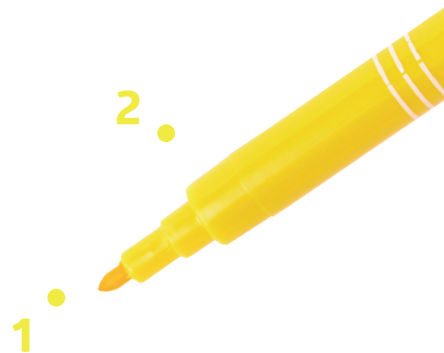

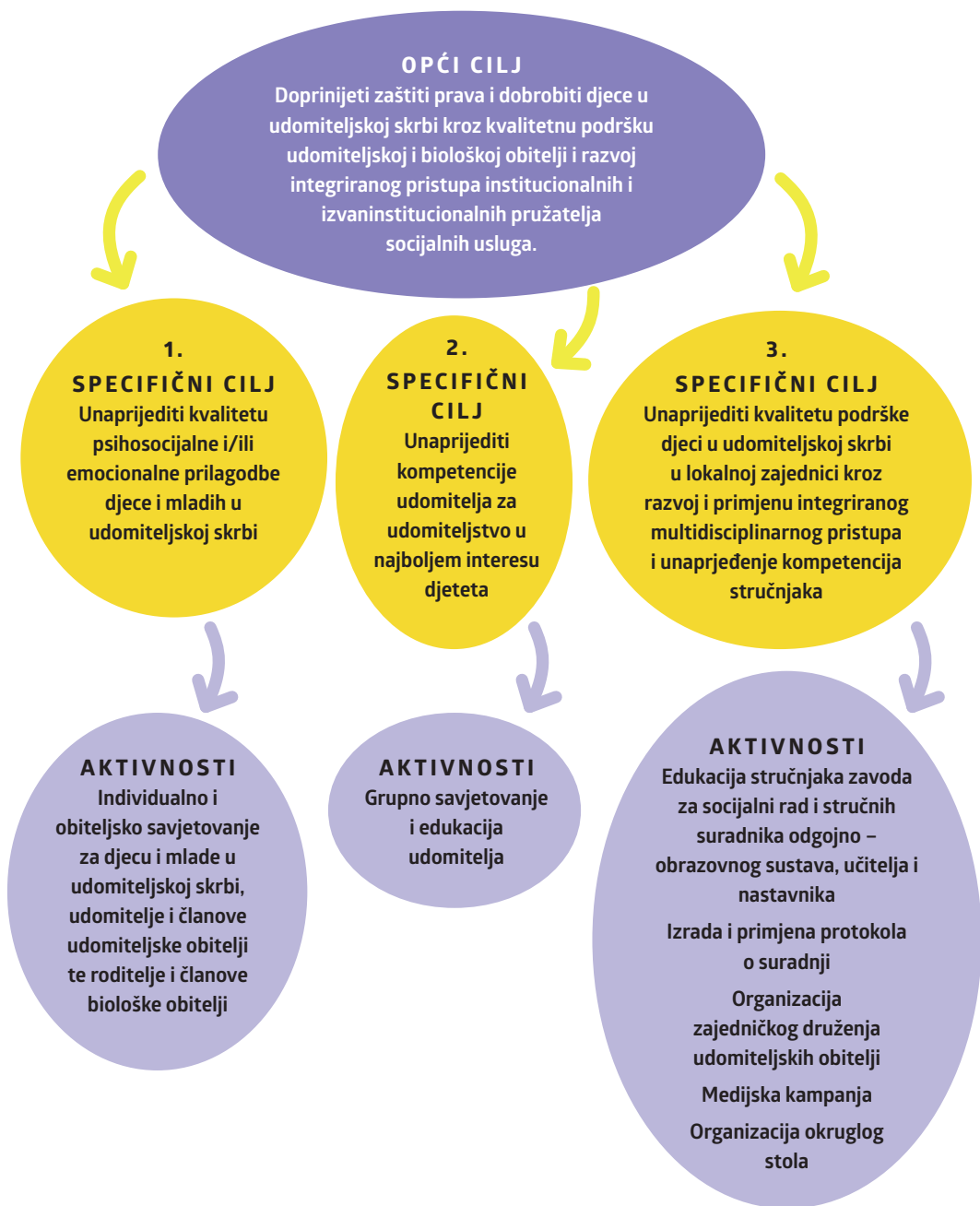
O programu Zajedno za djecu

Trogodišnji program Zajedno za djecu je program podrške udomiteljima u području udomiteljstva za djecu. Program polazi od zaštite prava, dobrobiti i najboljeg interesa svakog pojedinog djeteta te naglašava važnost usklađenog djelovanja cijele zajednice u cilju osiguravanja uvjeta za kvalitetan život i zdrav psihosocijalni razvoj djece u udomiteljskoj skrbi.

Cilj programa je doprinijeti zaštiti prava i dobrobiti djece u udomiteljskoj skrbi kroz kvalitetnu podršku udomiteljskoj i biološkoj obitelji i razvoj integriranog pristupa institucionalnih i izvaninstitucionalnih pružatelja socijalnih usluga.

Program provodi Udruženje „Djeca prva“ u partnerstvu s Hrvatskim zavodom za socijalni rad, Područnim uredom Križevci i Područnim uredom Vrbovec, na području Koprivničko-križevačke županije, Zagrebačke županije i Grada Zagreba. Trajanje programa je od lipnja 2020. do svibnja 2023. godine, a odvijanje programa omogućeno je uz financijsku podršku Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike.

Iskustva provedbe programa

PERSPEKTIVA HRVATSKOG ZAVODA ZA SOCIJALNI RAD, PODRUČNI URED KRIŽEVCI

Udomitelji su tijekom grupnih radionica imali priliku međusobno podijeliti iskustva iz svojih života kao udomitelja, te kroz vođenu raspravu i stručnu pomoć voditelja grupa doći do korisnih uvida na svom putu rasta i razvoja. Pokazali su međusobno razumijevanje za svakodnevne izazove s kojim se susreću. Na taj su način sebe osnaživali, jačali vlastite kapacitete, kako bi mogli lakše i kvalitetnije zadovoljiti potrebe djece koju su udomili. Zahvalna sam na iskustvima koja su udomitelji dijelili u grupi, iz kojih kao stručnjaci možemo mnogo naučiti i bolje razumjeti problematiku s kojom se udomitelji svakodnevno susreću.

Projekti poput ovoga od velike su važnosti za naš područni ured, jer uz grupni rad s udomiteljima, pružaju i uslugu individualnog savjetovanja udomitelja i udomljene djece, podršku školama u radu s udomljenom djecom i udomiteljima, razne promocijske aktivnosti kako bi se udomiteljstvo približilo građanima i dr. Zajedničko druženje udomiteljskih obitelji i stručnjaka pružilo je priliku za kvalitetno i zabavno provođenje slobodnog vremena udomitelja i djece, te bolje međusobno upoznavanje i razmjenu iskustava udomitelja s križevačkog i vrbovečkog područja.

Jedan od izazova u radu je veliki nedostatak specijaliziranih udomitelja za djecu. Za većinu djece, koja nisu u mogućnosti živjeti sa svojom obitelji, najbolji oblik skrbi je smještaj u udomiteljsku obitelj jer djeci u većini slučajeva može pružiti iskustvo stabilnog obiteljskog života i života u zajednici, a to se odnosi i na djecu s emocionalnim teškoćama i na djecu s poremećajima u ponašanju.

PERSPEKTIVA HRVATSKOG ZAVODA ZA SOCIJALNI RAD, PODRUČNI URED VRBOVEC

Vrbovečki kraj prepoznat je kao područje gdje se tradicionalno njeguje i stalno širi djelatnost udomiteljstva. Udomiteljstvo u Republici Hrvatskoj ima dugu tradiciju (od 1902. godine), a cijelo to vrijeme djeluju i udomitelji na području Vrbovca, Dubrave, Farkaševca i okolice po čemu je ovaj kraj poznat u cijeloj državi. Kada uzmemo u obzir da je prema rezultatima Unicefovog istraživanja iz 2007. godine 54% djece izdvojeno iz biološke obitelji i smješteno u udomiteljsku zbog zdravstvenog, odgojnog ili obrazovnog zanemarivanja, jasno je kolika je podrška potrebna udomljenoj djeci. Najvažniju podršku, sigurnost i ljubav, dobivaju u samoj udomiteljskoj obitelji, ali djeci kao i njihovim udomiteljima nužna je stručna podrška u nošenju s brojnim teškoćama koje odrastanje izvan vlastite obitelji kao i traumatska iskustva te posljedice zanemarivanja nose.

Vrbovečko područje specifično je i po tome što je smješteno u Zagrebačkoj županiji koja prirodno gravitira Gradu Zagrebu te nema svoje županijsko središte kao ostale županije u Hrvatskoj. Stoga je osjetan manjak podrške svih oblika, a u području udomiteljstva to se najviše osjeti kroz manjak stručnjaka raznih profila kao što su defektolozi, logopedi, psiholozi, psihijatri i slični koji bi djelovali u lokalnoj sredini te kod kojih bi djeca u razumnom roku mogla dobiti potrebnu podršku. Obzirom na broj djece smještene u udomiteljske obitelji vrbovečkog područja, takav manjak je dodatno istaknut te otežava pružanje podrške udomljenoj djeci kako udomiteljima tako i stručnjacima zavoda za socijalni rad koji rade s njima.

Upravo u tome se najviše ističe korisnost programa Udruge „Djeca prva“ koja je omogućila, po prvi puta, sustavnu supervizijsku i edukacijsku podršku udomiteljima djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi na ovom području. Grupa udomitelja imala je priliku u svojoj lokalnoj sredini sudjelovati u mjesečnim grupama podrške koju su održavali stručnjaci Udruge kao i uključivati se u individualni savjetodavni rad u slučaju potrebe. Također, dio udomljene djece uključen je u individualni savjetodavni rad sa ciljem prevladavanja teškoća prilagodbe na udomiteljsku obitelj, teškoća vezanih uz odnos sa članovima bioloških obitelji kao i specifičnih teškoća osamostaljenja nakon završetka školovanja i stjecanja punoljetnosti. Takva

podrška pružena u lokalnoj zajednici za njih je značila manje izostanaka s nastave kako bi se uključili u savjetovanje, više slobodnog vremena, specijalizirani pristup njihovim teškoćama kao i više neformalnu okolinu u odnosu na savjetovanje koje im omogućava psihijatrijska bolnica i slične ustanove.

Kako se radi o projektnim aktivnostima, a ne o stalnoj podršci navedenim skupinama, spomenuti oblici rada s djecom i njihovim udomiteljima se privode kraju i to je najveći problem ovakvog pristupa radu. Djeca razvijaju povezanost sa savjetovateljima, uspostave osjećaj povjerenja i sigurnosti u tom odnosu, zbog čega je važno osigurati da se taj odnos ne prekida. Takva situacija neminovno navodi na zaključak da je potrebna stalna podrška udomiteljima i udomljenoj djeci u lokalnoj zajednici te je nužno osigurati stalne izvore financiranja za ovakve programe kao i smanjiti birokratske zahtjeve kako bi se korisni programi mogli ponavljati u kontinuitetu.

IVANA PLEŠE LINIĆ, psihologinja

PERSPEKTIVA OSNOVE ŠKOLE DUBRAVA

Sudjelovanje u organizaciji i provedbi aktivnosti predavanja za učitelje na temu "Podrška djeci iz udomiteljskih obitelji u odgojno-obrazovnom sustavu" učvrstilo je i osnažilo moje razumijevanje pozadinskog konteksta i mogućih psiholoških problema udomljene djece. Upravo razumijevanje, uz empatiju, može pomoći učiteljima u prilagođavanju nastavnih metoda i pristupa, u razvijanju osjetljivosti na njihove potrebe i izazove sve u nastojanju kako bi se udomljeni učenik/ca osjećali podržano i uključeno u školsku zajednicu. Edukacija mi je pružila i praktične savjete i strategije kako mogu učinkovitije raditi s udomiteljskom djecom: različite tehnike komunikacije, sagledavanje problema iz više smjerova, razumijevanje prava, ali i obaveza udomiteljskih obitelji. Bez obzira na prethodno iskustvo i znanje o ovoj temi, smatram da je od izuzetne važnosti redovito provoditi ovakve edukacije u školi zbog neprekidnog osvještavanja ove problematike u našem okruženju.

Prilagodba na novu obitelj, kontrola emocija i ponašanja, a time i poteškoće s koncentracijom, pažnjom i motivacijom za učenje, nedostatak podrške (posebno

psihološke zbog nedostatka resursa) - sve su to izazovi za odrasle u radu s udomljenom djecom. Ujedno je važno i osigurati dovoljan broj kvalificiranih udomitelja koji su sposobni pružiti djetetu sigurno okruženje i emocionalnu podršku.

Potrebno je osigurati da se udomljena djeca osjećaju podržano i sigurno kako bi mogli postići svoj puni potencijal u školi i životu. Potrebna je suradnja i podrška različitih sudionika, uključujući učitelje, udomiteljske obitelji, stručnjake za psihološku pomoć i druge relevantne organizacije i institucije kako bi se osigurala najbolja moguća podrška udomljenoj djeci.

BRANKICA HABUZIN, učiteljica razredne nastave, savjetnica

PERSPEKTIVA UDOMITELJICA

Udomiteljice koje su sudjelovale u programu navode da im je **najznačajniji oblik podrške tijekom grupnog rada bio razgovor o zahtjevnim situacijama u odnosu s djecom te razmjena iskustava u grupi.**

„U ovom projektu najviše mi se svidio međusoban razgovor i izmjena iskustava s ostalim udomiteljicama. Svaki put je netko započeo neku svoju temu na koju smo se mi ostale nadovezale, svaka sa svojim različitim (ali sličnim) problemima.“

„Psihički sam bila spremnija za odgajanje i podizanje djeteta, te više puta pažljivo razmislila kako postupiti u zahtjevnijim situacijama.“

„Bilo mi je korisno razgovarati o odgoju djece i ponašanju djece te kako se nositi s djecom koja pokazuju probleme u ponašanju.“

„Najvažniji su mi bili razgovori koji su uvijek protekli tako da smo našli neke zajedničke odgovore na probleme koje smo imali s djecom.“

„Meni je najviše bilo zanimljivo kada smo pričali o problemima moje udomljene djece pa smo to zajedno diskutirali.“

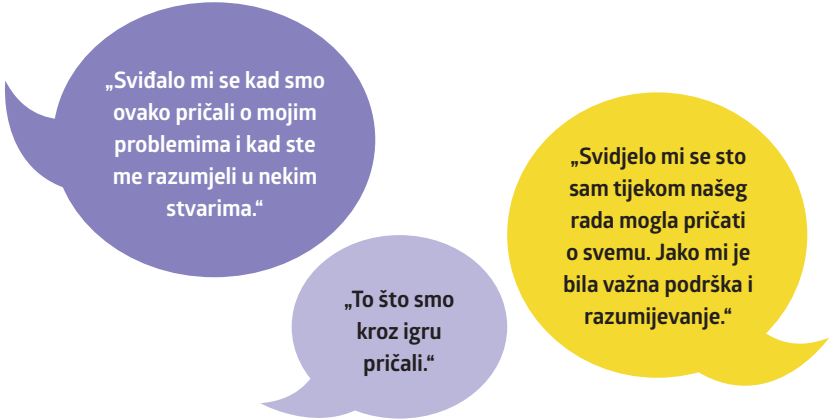
Oblici podrške za koje prepoznaju da im nedostaju su više razumijevanja za zahtjevnu ulogu udomitelja te savjeti stručnih djelatnika Zavoda iz kojeg dolazi dijete.

„Smatram da bi svi općenito trebali imati više razumijevanja za udomitelje. Ako gledamo širu sliku, zakon i ministarstvo su oni koji se trebaju pobrinuti za nas.“

„Dobro bi mi došli savjeti iz centra iz kojega dolazi dijete.“

PERSPEKTIVA DJECE

Djeca u udomiteljskoj skrbi koja su sudjelovala u programu navode da im je **najviše značilo slušanje, razumijevanje, razgovor o temama koje su njima važne, na njima blizak način – kroz igru.**

„Svidalo mi se kad smo ovako pričali o mojim problemima i kad ste me razumjeli u nekim stvarima.“

„To što smo kroz igru pričali.“

„Svidjelo mi se sto sam tijekom našeg rada mogla pričati o svemu. Jako mi je bila važna podrška i razumijevanje.“

KAKO IZGRADITI SIGURAN ODNOS S DJECOM U UDOMITELJSTVU“

Djeca koja odrastaju u udomiteljstvu, nemaju prethodno iskustvo sigurnog odnosa s biološkim roditeljima. Radi prethodno doživljenih traumatskih iskustava, svijet doživljavaju opasnim mjestom, a odrasle osobe izvorom boli umjesto sigurnosti. Čak i kada se dijete nalazi na fizički sigurnom mjestu u udomiteljskoj obitelji, to ne znači da osjeća i psihološku sigurnost. U procesu oporavka, djetetu su potrebna svakodnevna iskustva i dosljedne poruke od brižnih odraslih osoba kako bi zaista povjerovali da su sada sigurni. Za to je potrebno vrijeme i strpljivost odraslih koji brinu o djetetu.

Ne možemo promijeniti bolna iskustva koja su im se dogodila, no možemo im pružiti iskustvo odnosa u kojem će se osjećati sigurno.

Informirajte se. Razumijevanjem njihovih reakcija možemo prilagoditi svoja očekivanja i postupke njihovim potrebama. Odrasli koji brinu o djeci u udomiteljstvu često se susreću s njihovim izazovnim ponašanjima, koja ih mogu zbunjivati („Zašto se tako ponašaju, ako su sada sigurni u udomiteljskoj obitelji?“). Važno je znati da njihova neprimjerenja ponašanja nisu usmjerena osobno prema odraslima, nego su odraz potrebe da se zaštite kako ne bi ponovno bili povrijeđeni. Upravo ponašanja koja su im pomogla da prežive okolnosti u kojima su odrastali, danas im otežava stvaranje sigurnih odnosa u novoj okolini u kojoj se nalaze. Uloga odraslih je da se dosljedno odnose prema djetetu na način koji će osporiti njihova vjerovanja i na temelju tih, novih iskustava, razviti vjerovanje da je svijet sigurno mjesto i da se odraslima može vjerovati.

NATALIJA BAČA, mag.soc.pedagogije, Udruženje „Djeca prva“

Pitali smo i **udomiteljice** što im pomaže u izgradnji dobrog odnosa s djetetom koje se smjesti kod njih u udomiteljsku obitelj. Kao ključne elemente navode **iskrenost, strpljenje, razgovor, dobronamjernost, te podršku stručnjaka.**

„Da bi se izgradio dobar odnos s udomljenim djetetom koje tek dođe kod nas, mislim da je potrebna iskrenost, da se ništa ne forsira, sve će s vremenom doći samo od sebe, samo treba vremena i strpljenja.“

„Jako je teško dobiti povjerenje djeteta ako je dijete starije dobi. Moramo se staviti u tu poziciju da je starije dijete odgajano od stane svojih roditelja do određene dobi. Kada dijete dođe u udomiteljsku obitelj gledat će na nas kao na strance, što i jest tako. Možemo pokazati svoju dobru volju i strpljenje kako bi dijete vidjelo da mu želimo samo dobro i da smo tu kako bismo mu pomogli.“

„U izgradnji odnosa sa djetetom koje se smjesti u našu obitelj, prije svega pomaže obitelj, zatim stručnjaci iz sustava. Posebno stručnjaci iz mog CZSS, te stručnjaci ovog programa.“

„U izgradnji dobrog odnosa s djetetom najviše pomaže komunikacija. Pomaže podrška svih članovi obitelji. Također, i podrška centra.“

„Razgovor, puno puno razgovora.“

Pitali smo i djecu u udomiteljskoj skrbi ih što im se sviđa, a što im se ne sviđa kada odrasli rade. Prepoznaju važnost **razgovora s odraslima te podrške i razumijevanja od strane odrasle osobe.**

„Sviđa mi se kad odrasla osoba razgovara sa mnom, razgovor mi dosta puta pomaže. Ne sviđa mi se kada me prekine dok govorim i samo kaže „sve će bit uredi“, a ne pomogne mi, nego samo kaže „bit će sve uredi“

„Sviđa mi se kad odrasli razumiju nas djecu, daju nam podršku i razgovaraju s nama. Ne sviđa mi se kad odrasli traže puno od nas, kad nam zadaju previše obaveza.“

„Sviđa mi se kad možemo razgovarati o problemima, a ne sviđa mi se kada me odrasli kažnjavaju.“

SMJERNICE ZA PROMIŠLJANJE O STRATEGIJI PROMOCIJE UDOMITELJSTVA I REGRUTACIJE NOVIH UDOMITELJA/UDOMITELJSKIH OBITELJI

Društvene i ekonomske promjene odražavaju se i na obitelj (smanjuje se stopa sklapanja brakova, sve je veća stopa izvanbračnih veza te razvoda brakova, što dovodi do povećanje broja jednoroditeljskih obitelji, raste stopa zaposlenosti žena, nesigurnost zaposlenja itd.) što pred stručnjake stavlja dodatne izazove u već kompleksnom procesu potrage za novim udomiteljima/udomiteljskim obiteljima (López López, Del Valle i Bravo, 2010). S druge strane, zamjetan je trend smanjenja broja postojećih udomiteljskih obitelji, te smještajnih kapaciteta u ustanovama (uslijed procesa transformacije) uz paralelno povećanje broja djeca u alternativnoj skrbi, što dodatno zbog pritiska na udomiteljsku skrb stvara poteškoće u razvoju uspješnih kampanja regrutacije novih udomiteljskih obitelji (Barbell i Sheikh, 2000., Hanlon i sur., 2021). U Republici Hrvatskoj, zabrinjavajuća je situacija da uz ionako nedovoljan broj udomitelja, da će se znatan broj udomitelja obzirom na svoju dob (više od polovice evidentiranih udomitelja u dobi je iznad 55 godina (MROSP, 2021.)) uskoro „po sili zakona“ prestati baviti udomiteljstvom, što će dovesti do dodatnog smanjivanja njihovog broja. Regrutacija novih udomitelja stoga je od esencijalne važnosti za razvoj i održivosti sustava alternativne skrbi. Sustavna i ciljana regrutacija motiviranih i kvalificiranih udomitelja, popraćena edukacijom i podrškom, pridonosi razvoju uspješnog udomiteljstva. No napori koji je u tom dijelu potrebno učiniti, često nisu popraćeni materijalnim i kadrovskim resursima već ionako opterećenih stručnjaka iz sustava socijalne skrbi koji bi ju trebali provoditi. Osim aktivnog angažmana stručnjaka iz sustava, dodatan resurs promociji i regrutaciji udomitelja predstavljaju udruge udomitelja te postojeće udomiteljske obitelji.

Programe promocije i regrutacije novih udomiteljskih obitelji treba započeti poticanjem interesa te znanja šire javnosti o sustavu dječje skrbi te informiranju o udomiteljstvu (Hanlon i sur., 2021). No, negativna percepcija sustava skrbi za djecu u javnosti, negativna iskustva udomitelja s pružateljima podrške i prekidi smještaja predstavljanju dodatne izazove u regrutaciji udomitelja. Postojeća situacija u skrbi za djecu kod nas ukazuje na važnost ulaganja dodatnih resursa

u promociju udomiteljstva. Međunarodne studije pokazuju da javna slika o stanju u udomiteljstvu te negativna iskustva udomitelja mogu dodatno obeshrabriti potencijalne udomitelje. Također negativna slika o stanju alternativne skrbi za djecu te slučajevi neuspješnog udomiteljstva ili negativna iskustva udomljavanja privlače veliku pozornost u masovnim medijima (Metcalf i Humphreys, 2002.. López López, Del Valle i Bravo, 2010).

Pri promišljanju o strategiji promocije i regrutacije novih udomiteljskih obitelji važno je provesti inicijalnu procjenu stanja, koja uključuje: a) definiranja tzv. profila i potreba djece koji su već u udomiteljskim obiteljima ili u ustanovama. Poznavanje ovih podataka omogućuje nam identificirati koji profil udomitelja trebamo te u kojem smjeru ciljano usmjeriti promociju i regrutaciju novih udomiteljskih obitelji, te b) putem izravnih konzultacija s udomiteljima identificirati na koji su se način upoznali s udomiteljstvom, kakva je bila njihova motivacija da postanu udomitelji, njihov stupanj zadovoljstva uslugom/podršku, što je potrebno unaprijediti u sustavu. Navedeno pomaže u identificiranju koju strategiju promocije i regrutacije udomitelja primijeniti (López López, Del Valle i Bravo, 2010). Ali i u definiranju kome se ciljano obraćamo te postavljanju jasnih i na procijenjenim potrebama utemeljenim ciljeva tzv. regrutacijske kampanje (npr. na razini lokane zajednice koja provodi promociju udomiteljstva cilj može biti u sljedećih godinu dana imati pet novih udomitelja za djecu do tri godine starosti) (Barbell i Sheikh, 2000).

Također promociju i regrutaciju udomitelja važno ja promatrati kao proces, odnosno da se odluka o udomiteljstvu uglavnom ne donosi iznenada, npr. odmah nakon izloženosti nekom medijskom sadržaju. Clarke (2007., prema López López, Del Valle i Bravo, 2010.) navodi da je dvije trećine udomitelja razmišljalo o bavljenju udomiteljstva najmanje godinu dana prije nego su kontaktirali stručnjake, te da su tijekom tog perioda bili u više navrata izlagani sadržajima vezanim uz promociju udomiteljstva i potrebe za novim udomiteljima. Odluka o bavljenju udomiteljstvom je obično odgovor na dugi refleksivni proces. Neki će se dodatno raspitati, ali se neće osjećati spremno i neće se odlučiti na daljnje korake. Dio potencijalnih udomitelja, koji pokazuju interes za bavljenje udomiteljstvom tijekom procesa procjene ili obvezne edukacije odustane od ideje da budu udomitelji

U promišljanju o strategiji promocije i regrutacije novih udomiteljskih obitelji, važno je istražiti i perspektivu onih osoba koje su se samo raspitale kod nadležnih službi, no nisu nastavili dalje s procesom postajanja udomiteljima, ali i onih koji o tome nisu niti promišljali. Ti nalazi su bitnu u djelu sagledavanja koje sadržaje treba dodatno implementirati, prilagoditi ciljanoj skupini potencijalnih udomitelja ili pojasniti, kao i koju strategiju/metodu/sadržaj otkloniti. Nadalje, važno je da se kampanje promocija i regrutacije udomitelja provode kontinuirano, putem više različitih medija obraćanja potencijalnim udomiteljima, tj. da ne budu ograničene na određeni period u kojem se intenzivno i intruzivno provodi npr. medijska kampanja na nacionalnoj razini te naglo završava. Triseliotis i sur. (2000.) navode da najveći utjecaj na uspješnost regrutacije udomitelja imaju lokalni indikatori (preporuka značajnih osoba, postojeći udomitelji, kvaliteta suradnje udomitelja sa stručnjacima i lokalni tisak), dok nacionalne inicijative i lokalni autoriteti mogu tome pridonijeti. Te navode potkrepljuje činjenica da se na pojedinim područjima (ulicama, naseljima, mjestima, selima i sl.) zamjećuje postojanje većeg broja udomitelja. Navodno ukazuje na važnost ciljanih promocija i strategija regrutacija udomiteljstva (obraćanje stanovništvu pojedine lokalne zajednice i/ili određenim kategorijama potencijalnih udomitelja, npr. samcima, mladim obiteljima, pripadnicima pojedinih vjerskih ili manjinskih zajednica). Važno je također problematizirati koliko se resursi zajednici zaista koriste, tj. kakav je početni stav stručnjaka i javnosti prema pojedinim građanima koji su također potencijalni udomitelja, a pripadnici su npr. romske nacionalne manjine (Krčar i Laklija, 2018) ili LGBT zajednice (Šarčević i Laklija, 2022.). Nadalje, Hanlon i sur. (2021) navode da se programi promocije i regrutacijske udomitelja, u većini slučajeva ne obraćaju ciljano srodnicima iako srodničko udomiteljstvo čini značajan udio udomiteljstva. Obzirom na ciljanu populaciju potencijalnih udomitelja važno je prilagoditi sadržaj poruke koja se komunicira (Barbell i Sheikh, 2000).

Prijenos iskustva po principu "Usta do usta" zadovoljnih udomitelja se smatra najučinkovitijim alatom za regrutaciju novih udomitelja/udomiteljskih obitelj. Istraživanja pokazuju da je prijenos iskustava udomitelja "od usta do usta" najučinkovitije u regrutiranju potencijalnih udomitelja (Marcenko, Brennan i Lyons, 2009., López López, Del Valle i Bravo, 2010., Hanlon i sur., 2021) te demistifikacije uloge udomitelja (Metcalfe i Humphreys, 2002.). Isto tako, postojeći udomitelji mogu

facilitirati proces dopiranja do određenih sektora/zajednice u koje su uključeni (npr. vrtiće, škole, vjerske organizacije, poduzeća gdje rade, udruge kojima pripadaju itd.). Također iskustva i aktivno sudjelovanje postojećih udomitelja ili tzv. udomitelja veterana (koji se zbog zakonskog uvjeta dobi više ne mogu baviti udomiteljstvom) važno je za planiranje strategije promocije i regrutacije novih udomiteljskih obitelji. Na način da ih sve više zemalja u Europi uključuje u savjetodavni odbor kampanja/programa promocije i regrutacije, prepušta im da sami osmisle neki dio kampanje i/ili ih potiče na medijske istupe (npr. dijeljenje svojeg iskustva). Ipak, većina država nedovoljno koristili taj resurs udomitelja. No, čestu su ta iskustva postojećih ili bivših udomitelja koja se neformalnim kanalima prenose negativna, što djeluje demotivirajuće za potencijalne udomitelje (Marcenko, Brennan i Lyons, 2009.).

Nadalje, promocija udomiteljstva uglavnom se oslanjaju na medijske kampanje (putem televizije, radija, novina, oglasnih ploča ili panoa u kinima, sredstvima javnog prijevoza i sl.). Ove metode su prepoznate kao uspješne u djelu poticanja upita i interesa vezanih za udomiteljstvo, no ujedno iziskuju i veća financijska sredstva ili angažman za dobivanje besplatnog medijskog prostora. Korištenje direktnog marketinga se također učestalo promjenjuje. No, López López, Del Valle i Bravo (2010) ukazuju na važnost odabira sadržaja koji se komunicira prema potencijalnim udomitelja, npr. prikaz životne situacije djeteta koja se nalazi u skrbi, može djelovati na način da će senzibilizirati građanstvo za potrebe djece u skrbi i važnost udomiteljstva, ali ujedno može kod njih stvoriti ideju kako se oni s time ne bi mogli uspješno nositi. Važan medije regrutacije udomitelja je i Internet, putem web stranica (npr. ZZSR, udruga i sl.), blogovi ali i društvene mreže. Plakati i letci se obično distribuiraju u različitim ključnim mjestima lokalne zajednice jer je dokazano da uspješni programi regrutacije novih udomitelja su oni koji uspijevaju izgraditi odnose i doprijeti do više skupina u zajednici. Neovisno o mediju koji se koriste, važno je s oprezom pristupiti sadržaju koji se komunicira (opasnost od romantiziranog prikaza, idealizacije uloge udomitelje naspram realnoj situaciji i izazovima pružanja udomiteljske skrbi). U promišljanju o kanalu promocije udomiteljstva, jedna od opcija je i organiziranje javnih događanja koja direktno i/ili indirektno promoviraju udomiteljstva i popratiti ih medijima (npr. zajednička akcija udomitelja i/ili djece iz udomiteljskih obitelji u neku aktivnost u lokalnoj zajednici kao što je prikupljanje plastičnog otpada i doniranje sredstva od povrata ambalaže za neku humanitarnu

svrhu u lokalnoj zajednici). Također je važno uključiti značajne osobe iz lokalne zajednice koje imaju pozitivan imidž u zajednici kao promotore, ali i volontere u provedbu aktivnosti promocije udomiteljstva. Barbell i Sheikh (2000.) ističu da je jedan od kanala dolaženja i regrutiranja novih udomitelja i onaj iz redova volontera.

Važno je također uvažiti činjenicu da su pojedini potencijalni udomitelji spremni udomite samo jedno dijete i/ili pojedinu kategoriju djece, te da će se za pojedine kategorije djece lakše regrutirati udomitelji nego za druge (npr. adolescente, djecu sa zdravstvenim problemima, teškoćama u razvoju, braću i sestre ili djecu u dobi do 3 godine itd.). Može se postaviti pitanje koliko je prepoznata važnost svakog novog udomitelja pa i onoga koji je spreman udomiti samo jedno dijete (neovisno o tome što zadovoljava uvjete da udomi troje djece koliko se navodi u dozvoli) ili isključivo zdravo dijete niže dobi, ili pak konkretno dijete koje poznaje a nailazi se u sustavu alternativne skrbi. Hanlon i sur. (2021.) navode da se na spremnosti udomitelja za udomljavanjem većeg broja djeca ili drugih kategorija djeca može utjecati i kroz dodatne edukacije udomitelja, a ne da se inicijalno inzistira na smještaju za koje udomitelj nije spreman, što može dovesti do odluke udomitelja o prestanku bavljenja udomiteljstvom. Nadalje, dio potencijalnih udomitelja uz prisutnost altruizma motiviran je za bavljenje udomiteljstvom i željom za posvojenje djeteta, budući su upoznati s primjerom gdje je dijete iz udomiteljske obitelji bilo posvojeno od strane udomitelja, tj. s primjerom tzv. udomiteljstvo s perspektivom posvojenja. Obzirom na navedeno za očekivati je da neće svi udomitelji biti regrutirani na isti način ili s istom strategijom, stoga je potreban plan senzibilizacije društva na potrebe djece u sustavu alternativne skrbi, promocije i regrutiranja udomitelja za određivanje tipove udomiteljstva, te jasno informiranje stanovništva o razlici između posvojenja i udomiteljstva (López López, Del Valle i Bravo, 2010).

Literatura

Barbell, K., & Sheikh, L. (2000). *A community outreach handbook for recruiting foster parents and volunteers*. Washington, DC: CWLA Press.

Hanlon, R., Feltner, A., Day, A., Vanderwill, L., Kim, J., & Dallimore, E. J. (2021). Systematic Review of Foster Parent Recruitment. *Child Welfare*, 99(1), 117–142. <https://www.jstor.org/stable/48623713>

Krčar, M. i Laklija, M. (2018). Udomiteljstvo iz perspektive udomitelja Roma u romskim naseljima u Međimurskoj županiji. *Kriminologija & socijalna integracija*, 26 (2), 160-182. <https://doi.org/10.31299/ksi.26.2.2>

López López, M., Del Valle, J. F. i Bravo, A. (2010). Strategies for recruiting foster families. *Papeles del Psicólogo*, 31(3), 289-295.

Marcenko, M., Brennan, K. i Lyons, S (2009.) Foster parent recruitment and retention: Developing resource families for Washington State's children in care. Seattle.: Partners for Our Children

Metcalfe, F. i Humphreys, C. (2002). Fostering Action Research and Action Research in Fostering. *Qualitative Social Work*, 1(4): 435-450.

Ministarstvo rada mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike (2021a). Nacionalni plan razvoja socijalnih usluga za razdoblje od 2021. do 2027. godine. Zagreb: Ministarstvo rada mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike.

Šarčević, S. i Laklija, M. (2022.) Udomiteljstvo djece od strane osoba homoseksualne orijentacije – što istraživanja govore. RAZVOJ I ZAŠTITA PRAVA LGBTIQ+ OSOBA Zbornik radova s međunarodnog znanstvenog skupa „Razvoj i zaštita prava LGBTIQ+ osoba“. Horvat Vuković, A. ; Kuzelj, V. ; Petričušić, A. (ur.). Zagreb: ZA-Pravo LGBTIQ+ osoba, str. 271-288

Triseliotis, J., Borland, M., i Hill, M. (2000). *Delivering Foster Care*. London: BAAF.

PROF. DR. SC. MAJA LAKLIJA, Pravni fakultet u Zagrebu, Studijski centar socijalnog rada

PORUKE UDOMITELJICA

stručnjacima iz sustava i donosiocima odluka:

„Poručila bih ostalim odgovornima da se više brinu za udomitelje. Da se više cijene udomitelji, da imaju veća zakonska prava, a pogotovo materijalna.“

„Poruka? Ima ih jako puno, ali evo jedna najvažnija. Pustite nas da djecu odgajamo kao da su naša, ne tražite od nas nešto drugačije nego što bi radio i normalan roditelj. Pobrinite se za naša prava!“

„Poručila bih da se više poštuju udomitelji!“

„Poručila bih da se više poštuju materijalna i udomiteljska prava!“

„Više cijeniti udomiteljstvo, materijalno i zakonski. Da udomitelji imaju više pravo glasa!“

„Trebali bi se više fokusirati na razgovor i želje djeteta.“

PORUKE DJECE

svim odraslima

„Odrasla osoba
može pomoći
djetetu razgovorom
i djelima!“

učiteljima i nastavnicima

„Da ne traže puno
od učenika, da
nam ne daju puno
zadaje!“

stručnjacima zavoda za socijalnu skrb

„Ako djetetu treba
psihološka pomoć, ako
treba razgovor, da se
organizira razgovor s
tim djetetom i pruži
mu se pomoć da se
osamostali.“

„Da otvoreno pričaju s
djecom, da nema tajni,
da nam kažu kakva
je situacija, da ne
skrivaju informacije
koje nas se tiču.“

udomiteljici

**„Hvala ti što si tako
dobra prema meni,
razgovaraš sa mnom
kad mi je teško i uvijek
si tu da mi pomogneš
kad mi nešto treba.“**

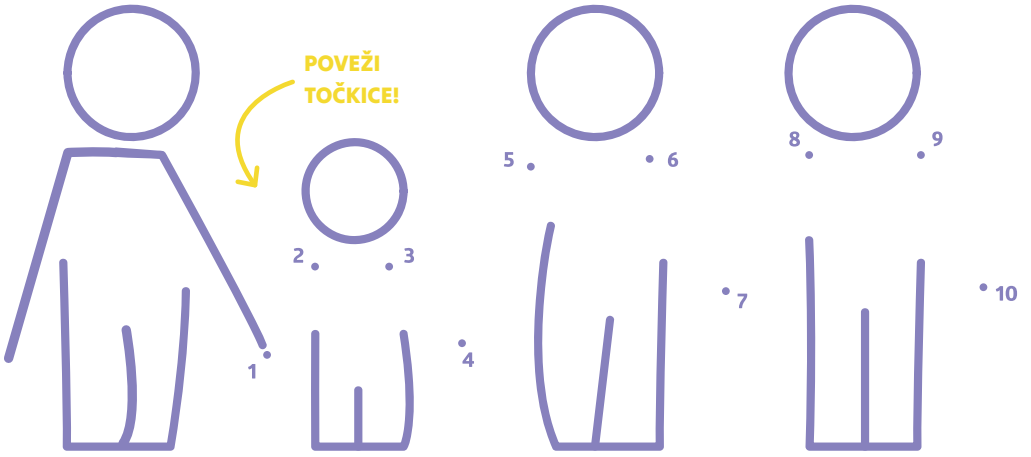
**„Voljela bih da
prvo poslušam
moju stranu priče
i da razgovaram sa
mnom.“**

savjetovateljici

**„Hvala što ste mi
pomogli u dosta
problema, što ste mi
pomogli u ljubavnim
problemima, što ste
pričali sa mnom o tom.
Bili ste mi podrška
u trenutku kad mi je
trebalo.“**

**„Nastavite tako
raditi ovaj posao,
da pomažete
djeci.“**

ZAHVALJUJEMO svoj djeci, mladima i svim udomiteljicama što su nam ukazali povjerenje, podijelili s nama svoje životne priče i uključili se u aktivnosti podrške. Stručnjacima Hrvatskog zavoda za socijalni rad i odgojno-obrazovnim djelatnicima zahvaljujemo na aktivnom sudjelovanju, doprinosu i interesu za unaprjeđenjem podrške djeci i udomiteljima za djecu. Predstavnicima lokalne i regionalne samouprave gradova Križevaca i Vrbovca, kao i cijeloj lokalnoj zajednici zahvaljujemo što su nas podržali u našim promotivnim aktivnostima i što prepoznaju važnost udomiteljstva za djecu, daju podršku njegovom razvoju pokazujući tako da su i oni **DIO PODRŠKE** djeci u udomiteljskoj skrbi.

UDRUŽENJE „DJECA PRVA“

Hrvatskog proljeća 34/II, 10 040 Zagreb

Tel: 01/2947-066; 2947-072; 2947-061; 2947-055

E-mail: djeca.prva@djeca-prva.hr

www.djeca-prva.hr

